

A KÖZMŰVELŐDÉS PÁRT ÉS ÁLLAMI IRÁNYÍTÁSA

Az igazgatás, irányítás, vezérlés egyaránt sajátja minden társadalomnak, a társadalmi élet minden oldalának. Irányítás nélkül az anyagi és szellemi javak elosztása és felhasználása elképzelhetetlen. "Minden nagyobb méretekből végzett közvetlenül társadalmi vagy közösségi munkának - írta Marx a Tőkékben - többé-kevésbé igazgatásra van szüksége, amely közvetíti az egyéni tevékenységek összhangját és betölti azokat az általános funkciókat, amelyek a termelő össz-organizmus - önálló szervei mozgásától megkülönböztetett - mozgásából fakadnak. Az egyes hegedűjátékos önmagát vezényli, a zenekarnak szüksége van karmesterre." /MEM 23. köt. 31o. old./

Az irányításnak, szabályozásnak nemcsak az emberek termelő tevékenysége van alárendelve, hanem a szellemi, kulturális alkotó és befogadó tevékenysége is.

A társadalom vagy az egyes társadalmi folyamatok irányításának, vezérlésének két típusát, a vezérlő hatás két mechanizmusát lehet megkülönböztetni: egyik az ösztönös, a másik a tudatos mechanizmus.

Az ösztönös mechanizmus esetében a rendszerre kifejtett rendező, irányító hatást különböző, gyakran egymásnak ellent-

mondó erők, tömegesen előforduló véletlenszerű egyedi aktusok ütközése, összefonódása és kereszteződése eredményezi. E hatás általános tendenciaként tör magának utat a véletlenek vak játéka közepette. Természete szerint automatikus és nem igényel tudatos emberi beavatkozást. Gyakran az emberek nincsenek is abban a helyzetben, hogy szabadon beavatkozzanak a véletlenszerű, ösztönösen működő erők mozgásfolyamataiba, és alávéssék őket saját érdekeiknek és céljaiknak. Ilyenkor az emberek arra kényszerülnek, hogy tevékenységüket hozzáigazítsák a véletlen feltételekhez. Esetleg meggyorsíthatják vagy lassíthatják az adott folyamat menetét. Uralkodni azonban nem tudnak rajta.

A társadalmi folyamatok irányításának tudatos tipusa, illetve mechanizmusa az emberek célszerű tevékenységével van szoros kapcsolatban. Ez esetben sajátos társadalmi intézmények alakulnak és jönnek létre, az irányítás szubjektumai, vagyis azoknak a szervezeteknek és szervezeteknek a rendszere, amelyek tudatos hatást gyakorolnak meghatározott eredmény elérése céljából.

A tudatos irányítás lényege abban van, hogy biztosítja az adott rendszer alapvető tulajdonságainak fennmaradását, a rendszer megszilárdulását, tökéletesítését, fejlődését, óvja a rendszert az ösztönös, önpusztító tényezők hatásától.

Az egyes társadalmak, illetve társadalmi folyamatoknak a "tisztasága", vagy folyamatában nézve: "ellenállása", az ösztönös tényezőkkel szemben nem egyforma. Ez függ a társadalom

sajátos törvényszerűségeitől, érettségének fokától és egyéb tényezőktől. Többek között attól, hogy a társadalom fejlődésének fő törvényszerűségei mennyire engedik meg az emberi aktivitás megnyilvánulását, a társadalmi intézmények beavatkozását az egyes folyamatokba. Az irányítás tehát konkrét történelmi jellegű. Az irányítás azonban osztályjellegű is. Mindig az uralkodó osztály érdekein keresztül valósul meg. Az uralkodó osztály a maga érdekeinek megfelelően hozza létre azoknak a társadalmi intézményeknek, szervezeteknek és szervezetteknek a rendszerét, amelyek az adott folyamatra hatást gyakorolnak.

Ezek után a talán tulságosan is elvi jellegű és általános bevezető megjegyzések után konkrétan szeretnék foglalkozni a közművelődés párt és állami irányításának néhány problémájával, a Párt KB. 1974. március 19-20-i, a közművelődéssel foglalkozó határozata alapján.

A közművelődés párt és állami irányítása, az e területen zajló folyamatok koordinálása bonyolult és nehéz munka. Legfőbb feladata a társadalmat vezető Magyar Szocialista Munkáspárt által kitűzött politikai-ideológiai célok megvalósításának elősegítése. Többek között:

- a szocializmus teljes felépítésének segítése, az egész nép kulturális színvonalának emelése, a kultúra igazi értékeinek széleskörű és hatékony terjesztése útján;

- a szocialista életmód és magatartás, az aktív közéleti tevékenység, az értelmes emberi élet kialakításának segítése, a személyiség szocialista fejlődésének biztosítása;
- hazánk haladó kulturális hagyományainak ápolása, az egységes szocialista nemzeti kultúra kincseinek, valamint a világkultúra kincseinek, mindenekelőtt a szocialista és humánus értékeknek a tömegek birtokába adása, a szocialista hazafiság és internacionalizmus fejlődésének segítése;
- a művelődés szokásának általánossá tétele, a szellemi értékek közötti tudatos és kritikus választás segítése;
- a kulturális egyenlőség biztosítása, társadalmi rétegek és földrajzi területek közti egyenlőtlenségek felszámolása;
- a kulturált szórakozás, pihenés, a szellemi és fizikai regenerálódás segítése;
- a kulturálódásban való aktív, alkotó és permanens részvétel sokoldalú lehetőségeinek, a közművelődés anyagi és személyi feltételeinek biztosítása, stb.

Az irányítás állandó korszerűsítésével, javításával az elmúlt évtizedekben történelmi eredményeket értünk el a célok megvalósításában. A továbbtanulás, a rendszeres művelődés széles társadalmi rétegekben az életforma szerves részévé vált. De talán éppen az irányításban jelentkező prob-

lémák akadályozták, fékeztek legjobban a továbbhaladást, a közművelődésnek az új feltételekhez, követelményekhez való igazítását. Felsorolunk néhányat az itt jelentkező gondok és problémák közül.

Köztudott, hogy a közművelődés irányításának kulcskérdése a pártirányítás. A KB. határozat előtt azonban e terület pártirányításából sokszor hiányzott a reális elemzés, a feladatok meghatározása, a hatékony pártellenőrzés és koordinálás. Az irányítók, különösen alsóbb szinteken, nem ismerték eléggé a párt és állami határozatokat, utasításokat, általában a kulturpolitika konkrét kérdéseit. Ezért idegenkedtek az ilyen témák napirendre tűzésétől.

A pártszervekben nem foglalkoztak jelentőségének megfelelően a közművelődés és az általános társadalmi, politikai feladatok összefüggéseivel. Háttérbe szorult a közművelődési munka politikai jellege. A közművelődés sokszor a szakszervezet, a KISZ és más szervezetek reszortfeladatává redukálódott.

A közművelődési munka párt és állami irányításának problémái egy elavult szemléletben gyökereztek. A vezetők jelentős része nem vette tudomásul a társadalomban végbement fejlődést, a gazdasági, a termelési strukturák átalakulását, az életszínvonal megváltozását, a kulturális forradalom eddig elért eredményeit, a "népművelési" periódus lezárulását, a "közművelődés" szakaszának új igényeit. Ennek megfelelően a közművelődést

gyakran leszűkítették a kulturotthoni előadásokra, amatőr-együttesek szereplésére, kölcsönkönyvtári teendők ellátására, stb.

Az állami irányításon belül a művelődési minisztériumi irányításból hiányzott az egység. Nem volt meg a kellő összhang a főosztályok között, néha eltérések jelentkeztek a Minisztérium és a Népművelési Intézet állásfoglalásaiban. A Minisztérium felelőssége, hatásköre nem volt elég széles.

Sok az elavult jogszabály. Az időszerű és helyes rendelkezésekben is sok módosítás történt, ezért ezek nehezen áttekinthetők. A közművelődésnek - szemben az oktatással - nem volt felügyeleti rendszere. Nem volt kiépítve megfelelő és hatékony információs rendszer sem.

A megyékben, járásokban, városokban egységes a közművelődés tanácsi irányítása. Itt elsősorban a megyei művelődési központoknak az irányításban betöltött helye és szerepe volt tisztázatlan. Esetenként surlódások jelentkeztek a szakszervezeti és más szervekkel, illetve ezek intézményeivel való kapcsolatokban. A közoktatás és közművelődés egységes irányításán belül megfigyelhető volt az oktatás dominanciája.

A helyi tanácsok önállósága, hatásköre a Tanácstörvény értelmében erősen megnőtt. A legsürgősebb gazdasági, kommunális és más feladatok mellett a közművelődés azonban háttérbe szorult. Az egységes szakigazgatási apparátusokban kevés a mű-

velődésügyi szakember. A tanácsok azokkal a jogokkal sem éltek - s ez néha még ma is jellemző - az egyes intézmények, rendezvények közti koordináció megvalósításában, amelyeket számukra a Tanácstörvény biztosít.

Nem volt körülírva az egyes szervek és szervezetek teendője, feladata, felelőssége. A koordináció jóformán csak az akciókra korlátozódott, illetve leszűkült az intézmények tevékenységére, tehát nem volt elég társadalompolitikai jellegű és nem volt elég tartalmi. Sok volt a párhuzamosság, a tulszervezettség.

A közművelődés irányításának nagy gondja volt és még ma is az, a káderhelyzet. A dolgozók száma általában alatta maradt a szükségleteknek. Növekedési ütem lassu és aránytalan. Viszonylag sok a szakképzetlen, nem megfelelő iskolai végzettségű dolgozó. Nem volt megfelelően megoldva képzésük és továbbképzésük. Anyagi és erkölcsi megbecsülésük, társadalmi presztizsük elmaradt a pedagógusoké mögött, ami állandó feszültségeket, konfliktusokat szült.

Az irányítás nem tudta kihasználni az anyagi eszközökkel történő orientálás lehetőségeit. Az anyagi eszközök szétaprózódtak.

A sok gond, probléma felsorolása után az a benyomás alakulhat ki, hogy legfőképpen ezek, vagy ahogy nyersen szokták megfogalmazni: a közművelődés "válsága" váltották ki a KB hatá-

rozatát. Itt is szeretném hangsúlyozni, hogy nem erről van szó. A KB határozata a szocialista valóság fejlődése alapján született. A társadalom a szocialista építés magasabb fokára érkezett, s ez lehetővé teszi, az előttünk álló feladatok megoldása pedig megköveteli a magasabb kulturáltságot, az előrelépést a közművelődésben is.

A KB határozata foglalkozik az irányításban jelentkező problémák megoldásával is. A helyzet megjavítására irányuló erőfeszítések megkezdődtek. Egyes intézkedésekről a sajtó is hírt adott.

Az intézkedések kidolgozásánál mi abból indulunk ki, hogy a szocialista kulturális forradalom teljes megvalósításához nélkülözhetetlen az elvszerű, következetes párt és állami irányítás biztosítása. Elvetünk minden olyan felfogást, amely a kultúra fejlődésének ösztönösségét vallja. Ha nincs párt és állami irányítás, nincs szocialista kultúra sem, szabadon burjánozhatnak a kispolgári burzsoá nézetek, s ha a szocialista tudatosság gyengül, veszélybe kerülhetnek a szocialista gazdasági, társadalmi alapok is.

Az oktatás mellett a közművelődésnek alapvető szerepe van a szocialista kulturális forradalom megvalósításában. E folyamat eszmei irányítója, a művelődési politika kialakítója és megvalósítója a Magyar Szocialista Munkáspárt. A Párt valószínűleg meg a magyar kultúra legjobb hagyományainak egyesítését a szocializmus eszméivel, segíti, ápolja, fejleszti a szocialista kulturát. A párt ideológiájának, a marxizmus-leninizmus-

nak a művelése, alkotó továbbfejlesztése és elsajátítása döntő feltétele annak, hogy a szocialista kultúra értékrendje határozza meg az egész közművelődési tevékenységet. Az irányítás módszerét tekintve a párt a marxista-leninista elvekből és elemzésekből kiindulva, a reális lehetőségek és szükségletek számbavételével, a szocialista építés általános feladataival és perspektíváival összhangban megszabja a kulturális fejlődés fő vonalát.

A párt vezető szervei esetenként állást foglalnak fontos kulturpolitikai, művelődéspolitikai kérdésekben, átfogóan értékelik egy-egy terület állami, vagy társadalmi szerv közművelődési tevékenységét, elemzik az egyes területeken jelentkező politikai-ideológiai tendenciákat, segítik a szocialista tartalmú kulturális termékek terjedését. Megfogalmazzák a kultúra terjesztői hálózattal szembeni társadalmi igényeket és a közművelődésre vonatkozó fontos politikai döntések kidolgozásába bevonják a terület legjobb szakembereit. Irányítják és ellenőrzik az állami szervek munkáját.

Az irányítás fő eszköze az eszmei befolyásolás. Ennek lényege a marxista-leninista tanítás, illetve a párt kulturális politikájának szüntelen magyarázata, a káros nézetek elleni eszmei harc. Eközben természetesen figyelembe vesszük az egyes kulturális területek sajátosságait és harcolunk az irányítás bürokratikus vonásai ellen.

A központi irányítás megszilárdításával egyidejűleg fokozzuk a helyi kulturális intézmények, szervek önállóságát, felelősségét, hangsúlyozva e kettősségen belül a felelősség oldalát.

A párt az irányító-munka során támaszkodik a különböző tanácsadó testületekre, társadalmi bizottságokra, művészeti szövetségekre. A párt gondoskodik arról is, hogy a kulturális élet kulcspozícióiba megfelelő emberek kerüljenek. Olyan jellemes, párthű, szakmailag hozzáértő kommunisták és pártonkivüliek, akik merik vállalni a felelősséget a rájuk bízott területért, készek harcolni a párt politikájának érvényre juttatásáért, újabb értelmiségi rétegek mozgósításáért, és újabb tömegek bevonásáért a kulturális élet áramába.

A közművelődés pártirányítása tehát politikai eszközökkel, a párt vezető szerveinek határozataival és állásfoglalásaival valósul meg, amelyek előkészítése és végrehajtásuk megszervezése a párt apparátusának feladata.

Ismételten hangsúlyozni szeretném azonban azt a meggyőződésünket, hogy a közművelődés szerepének, jelentőségének és megbecsülésének fokozódása az egész társadalomban elsősorban a pártszervezetek követelménytámasztó, orientáló szerepének növekedésétől függ.

A pártszervezeteknek gyakrabban és tartalmasabban kell foglalkozniuk tagjaik általános és politikai műveltségének színvonalával, annak módszeres fejlesztésével. Szembe kell

szállniuk a műveltséget lebecsülő, a tanulást, az önművelődést, az aktív kulturálódás jelentőségét vitató nézetekkel.

Különös gondot kell fordítani a különböző kollektívák bizalmát és megbecsülését élvező vezetők és aktivisták művelődésére, mert ezek példája, közvéleményformáló orientáló hatása a lakosság széles rétegeit, illetve e rétegek kulturális magatartását képes befolyásolni. Az új művelődési szokásokat széles körben kell terjesztani, nem mondva le a régiekben rejlő lehetőségekről sem.

Az eddigieknél nagyobb mértékben kell érvényesíteni és felhasználni a munkahelyi kollektívák, mindenekelőtt a szocialista brigádok kulturális nevelő hatását, szerepét. A közművelődést újra tömegmozgalmi feladattá, a különböző kollektívák, testületek, az aktivisták, a párt és tömegszervezetek tagjainak ügyévé, a mindennapi munka szerves részévé kell tenni.

Az egész közművelődési tevékenység szervezője, összehangolója, gazdája, fő beruházója és ellenőrzője a szocialista állam.

A mi irányítási rendszerünkben az állami szervek feladata, hogy gondoskodjanak az elvek gyakorlati megvalósításáról, a megfelelő feltételek biztosításáról, a rendelkezésre álló anyagi-technikai eszközök helyes elosztásáról és felhasználásáról. Ezen belül fontos feladatuk a káros, negatív törekvések megfékezése, az ellenséges kísérletek megghusítása. Természe-

tesnek tartjuk, hogy a romboló hatásu, selejtes férc-munkákkal szemben esetenként adminisztratív intézkedéseket is hoznak.

Az állami irányítás magában foglalja az egyes területek, intézmény-hálózatok általános helyzetének rendszeres elemzését, a személyi, anyagi-technikai fejlesztés koncepciójának és konkrét tervének kidolgozását, a közművelődési káderek erkölcsi és anyagi megbecsülésének, képzésüknek és továbbképzésüknek biztosítását, az állami és társadalmi keretekben folyó közművelődési tevékenység koordinálását, a kulturaterjesztő hálózat iránt megfogalmazott legfőbb társadalmi igények kielégítéséről való gondoskodást. Az állami szervek feladata a központilag képzett közművelődési alap felosztása az egyes területek, a társadalmi szervek között, a kiemelt kulturpolitikai akciók, rendezvények finanszírozása, illetve annak koordinálása.

A KB határozata állást foglalt amellett, hogy a közművelődés irányításában meg kell őrizni a társadalmi és állami irányítás kettősségét, de mindkettőt tovább kell fejleszteni.

A határozat hangsúlyozza, hogy a közművelődés sokszektoruságában rejlő alkotó energiák megőrzése és fejlesztése érdekében továbbra is törekedni kell a társadalmi szervek közművelődési tevékenységének fokozására, gazdagítására. A társadalmi szervek azonban pontos munkamegosztás alapján - amelynek kidolgozása folyamatban van - végezzék sajátos feladataikat és a megfelelő pontokon kapcsolódjanak az állami tevékenységhez. A koor-

dinációban való részvétel minden szervnek fontos feladata és kötelessége.

Az egyöntetűség, az egység biztosítása érdekében az állami szervek szerepét a tervezésben, a feladatok elosztásában, a koordinációban, ellenőrzésben és felügyeletben növelni kívánjuk. Az állami ellenőrzés a jövőben kiterjed az egyes szervek által a munkamegosztásban vállalt feladat teljesítésének ellenőrzésére is.

Az OKT-ok, ill. a Kulturális Minisztérium megfelelő anyagi alappal is rendelkezik majd az egyeztetett elképzelések érvényesítéséhez, bizonyos központi célkitűzések elősegítéséhez.

Ki akarjuk alakítani a közművelődés olyan egységes szakmai felügyeleti rendszerét, amely minden szerv ilyen irányú tevékenységét átfogja. Felülvizsgáljuk az érvényben lévő jogszabályokat, utasításokat és egységesítjük, pontosítjuk azokat. Javitjuk az egyes szektorok és szervek közti információ-áramlást, a tájékoztatást.

A közművelődési tevékenység - jellegeből következően - eleve decentralizált abban az értelemben, hogy helyben dől el milyen közművelődés valósul meg az adott városban, községben, üzemben. Itt nemcsak a helyi adottságok, hanem az adott közösség konkrét igényei is meghatározók lehetnek. Nem decentralizált és a jövőben sem lehet az, a közművelődés tartalma, a legfőbb nevelési célok. Eszmei, elvi politikai egységet a pártnak kell biztosítania minden szinten.

A következő periódusban az erők összefogása, a közművelődés hatékonyságának a növelése érdekében a központi és megyei irányításban a centralizálást fokozzuk, míg a helyi városi, falusi, üzemi tevékenység szervezése során decentralizálunk. Az a cél, hogy minél több szerv és szervezet legyen érdekelt valamilyen közművelődési tevékenység vállalásában.

Nagyon fontos, hogy fordulatot érzünk el a politikai, gazdasági vezetők szemléletében. A közművelődést minden szinten a szocializmus perspektíváival /és a közvetlen termelési érdekekkel is/ összefüggő ügynek, minden vezető saját ügyének kell tekinteni és meg kell követelni ennek megfelelő támogatását. A kulturális élet egészében is - a művészeti és tudományos alkotóműhelyekben egyaránt - egységes közművelődési szemléletnek kell érvényesülnie.

Néhány szót az irányítás szervezeti rendszeréről.

Felső szinten a pártirányítást a KB, a PB, a Titkárság után a KB Agit.Prop. Bizottsága gyakorolja, amely az egyes, illetékességi körébe tartozó kérdésekben állásfoglalásokat alakít ki, s rendszeresen foglalkozik a közművelődés ügyeivel. Bizonyos elvi elméleti jellegű kérdéseket esetenként megvitát a KB mellett működő Kulturpolitikai Munkaközösség. A közművelődés gyakorlati országos szintű pártirányítását a KB Tudományos, Közoktatási és Kulturális Osztálya végzi, ahol a Kulturális Alosztályon foglalkoznak a közművelődés problémáival. Itt történik az országos hatáskörű döntések előkészítése, egyeztetése, koordinálása, és a végrehajtás ellenőrzése.

Az állami irányítás legfelső szintjei: a Parlament, a Parlament Kulturális Bizottsága, a Kormány, illetve a Kormány mellett működő Országos Közművelődési Tanács. A feladatok végrehajtásának országos szintű megszervezése a Kulturális Minisztériumban történik, ahol a közművelődési területet egy miniszterhelyettes felügyeli.

Itt két megjegyzést szeretnék tenni: egyik az OKT-ra, másik a Kulturális Minisztériumra vonatkozik.

Az OKT a KB határozat előtt is működött /1972. júniusában alakult meg/. A megalakítását elrendelő kormányhatározat nem tisztázta, hogy az OKT a Kormány szerve-e vagy sem, bár elnöke a Kormány elnökhelyettese volt. Nem döntöttek el egyértelműen azt sem, hogy a Művelődési miniszter tanácsadó testülete. Összetétele alapján inkább valamiféle társadalmi tanácsadó szerv volt, semmint operatív testület, amely az együttműködést, koordinálást a különböző közművelődést folytató szervezetek, szervezetek között hatékonyan biztosítja. Emiatt tevékenysége nem tudott kibontakozni, nem tudta azt a jótékony hatást kifejteni, amit az eredeti elképzelésben szántak neki. Így került sor az OKT újjászervezésére. A Minisztertanácsnak az OKT újjáalakításáról szóló határozata egyértelműen kimondja, hogy az a Minisztertanács tanácsadó, véleményező, koordináló és ellenőrző szerve. Hatáskörébe tartozik:

- fejlesztési koncepciók, tervek, irányelvek, javaslatok kidolgozása a közművelődés egészét, illetőleg több szerv közművelődési tevékenységét érintő kérdésekben;

- a közművelődéspolitikai általános vagy egyes szakterületeken történő megvalósulásának értékelése. Ennek keretében az állami szerveket beszámoltatja, a társadalmi szerveket pedig tájékoztatásra kéri fel a közművelődési tevékenységükről;
- a közművelődés egészét érintő minisztertanácsi előterjesztések kezdeményezése, továbbá a közművelődéssel foglalkozó minisztertanácsi előterjesztések véleményezése;
- a közművelődési feladatokat ellátó szervek gyakorlati közművelődési tevékenységének összehangolása;
- a közművelődés ügyét előbbre vivő, példamutató módszerek és megoldások bevezetésének erkölcsi és anyagi ösztönzőkkel való segítése.

A Tanács elnöke: Aczél György, a Minisztertanács elnökhelyettese, alelnökei: a kulturális miniszter, a SZOT illetékes titkára, a KISZ KB illetékes titkára. A Tanács tagjai: a különböző minisztériumok képviselői, - általában miniszterhelyettesek - az MRT elnöke, az OTS elnöke, az MTA főtitkára, az OT elnöke, a Minisztertanács Tanácsi Hivatalának elnöke, valamint a különböző társadalmi szervezetek vezetői. Az OKT-n belül egy szűkebb körű elnökség működik, amely rendszeresebben ülészik és operatívabb, mint maga a Tanács.

A Kulturális Minisztérium mint köztudott, egészen fiatal intézmény. Korábban az oktatás, a közművelődés, a művészetek igazgatási, irányítási problémáival egységes minisztérium-

ban foglalkoztak. Sokan megkérdezik miért vált szükségessé a Minisztérium kettéválasztása. Szeretném hangsúlyozni, hogy ennek nem elvi, hanem egyszerű gyakorlati okai voltak. A KB határozat megköveteli az összefogottabb, koncentráltabb, tudatosabb és fokozottabb foglalkozást a közművelődés ügyeivel. A közművelődési munka KB határozatban is előírt lényeges megjavításának, hatékonysága növelésének ez elengedhetetlen követelménye. Ugy tűnt, hogy ezt a célt és követelményt legjobban egy külön minisztérium létrehozása segetheti elő.

Megjegyzem, hogy a Kulturális Minisztérium nem újdonás a magyar politikai életben. Emlékeztetni szeretnék arra, hogy az ellenforradalom előtt már működött egy Népművelési Minisztérium, és végeredményben jól betöltötte feladatát. Az ellenforradalom után az egységes ideológiai-politikai vonalvezetés biztosítását a szellemi életben jobban szolgálta az egységes minisztérium. Hozzá kell tenni, hogy a személyi feltételek is most alakultak úgy, hogy ezt a lépést a legzökkenőmentesebben lehetett megtenni.

A közművelődés irányításának középszintű szervezeti rendszerében viszonylag új elem a megyei közművelődési bizottságok létrehozása. Viszonylag új, mert valami ehhez hasonló korábban is volt, de nem azzal a jelleggel, ahogy ma elképzeljük. Elkészült a megyei közművelődési bizottságok működését meghatározó irányelvek tervezete. Elképzeléseink szerint /véglegesen még nincs jóváhagyva, de a főbb kérdések már tisztázottak/ a Bizottság:

- ellenőrzi és segíti a közművelődéspolitikai helyi megvalósítását, különös figyelemmel a terület sajátosságaira, adottságaira;
- koordinatív feladatokat lát el az állami és társadalmi szervek között a párt- és tanácsi határozatok előkészítésében, gyakorlati megvalósításában;
- biztosítja az állami és társadalmi szervek, gazdasági egységek összehangolt részvételét, célszerű munkamegosztását a közművelődéspolitikai kidolgozásában és végrehajtásában;
- a kiemelt feladatokhoz, akciókhoz mozgósítja az érdekelt szerveket, a lakosságot, összefogja a szellemi és anyagi erőket;
- véleményezi a terület egészét, a közművelődés egy-egy nagyobb szektorát átfogó koncepciókat és terveket, azokat a fontosabb előterjesztéseket, amelyek a közművelődésben érdekelt szervek megyei /fővárosi/ vezetőtestületei elé kerülnek. Részt vesz azok előkészítésében, ill. azokat maga is kezdeményezheti;
- ellenőrzi és segíti a tervek összehangolását, megakadályozza az általános elvekkel ellentétes törekvéseket, az ésszerűtlen, gazdaságtalan fejlesztéseket, a célszerűtlen felhasználásokat;
- beszámoltatja a közművelődésben résztvevő szerveket, intézményeket, gazdasági egységeket ilyen irányú kötelezettségeik teljesítéséről. Értékeli, minősíti végzett munkájukat, javaslatokat tesz feladataikra, tennivalóikra;

- elvégzi, elvégezteti illetve kezdeményezi azoknak a témáknak /pl. az egyes társadalmi rétegek művelődési helyzete, a munkahelyek és települések kulturális el-
látottsága, az azonos feladatokat végző intézmények
tevékenysége, a közművelődés káderhelyzete stb./ te-
rületi vizsgálatát, amelyek több szerv együttes fel-
adatait jelentik és jó együttműködését igénylik;
- javaslatokat tesz célfeladatok anyagi támogatására,
ezzel is segítve a legjobb helyi kezdeményezéseket;
- információkat gyűjt a megye /főváros/ közművelődési
helyzetéről.

A bizottság kislétszámú, operatív testület, 10-12 tag-
gal. Elnöke a tanács illetékes elnökhelyettese, titkára a ta-
nács művelődési osztályának közművelődéssel foglalkozó osz-
tályvezető-helyettese vagy csoportvezetője. A bizottság mun-
kájába bevonhatja a megyei közművelődési intézmények vezetőit
és más szakembereket. Állandó tagjai a megyei PB, megyei KISZ,
SZMT, Hazafias Népfront, TSZ szövetség, MESZÖV, TIT illetékes
vezetői. A Bizottság munkájával összefüggő ügyviteli, szerve-
zési és gazdasági feladatok megoldásáról a tanács művelődési
osztálya gondoskodik. Működéséről évenként beszámol a tanács-
nak.

A közművelődés irányításának fontos része a káderek fel-
készítése, továbbképzése, elosztása, valamint az anyagi tech-
nikai ellátás, finanszírozás megszervezése. /Utóbbival nem
foglalkozom, mert ez a következő előadás témája./

A közművelődési káderekről annyit, hogy kb. 15.000 függetlenített és 25 ezer félállású dolgozó működik ezen a területen. A KB határozat elismeréssel beszél áldozatos munkájukról, amelyet nehéz körülmények között önfeláldozóan végeztek és végeznek. A jövőben javítani kell anyagi és erkölcsi megbecsülésüket, korszerűsíteni kell képzésük és továbbképzésük rendszerét. Erre vonatkozóan is vannak elképzelések. Fizetésüket várhatóan a következő ötéves terv szociálpolitikai intézkedéseinek keretében rendezik. A képzés-továbbképzés korszerűsített rendszerét ez év december 31-ig kell a Kulturális Minisztériumnak kidolgoznia.

Befejezésül: a közművelődésről hozott KB határozat hosszú távra szóló feladatokat tartalmaz. Ez vonatkozik az irányítás kérdéseire is. A munka megjavítását szolgáló intézkedéseket fokozatosan dolgozzuk ki és adjuk ki. Azt tartjuk, hogy a határozat végrehajtása során kerülni kell mindenfajta szélsőséget. A közművelődési feladatok nem divat-diktálta kampány részei, hanem folyamatos, tervszerű munkát kívánnak. Óvakodni kell a lehetőségeinket meghaladó vagy ésszerűtlen megoldásoktól, tervektől is. Bizunk abban, hogy a népművelők széles rétegeinek összefogásával és aktivizálásával meg tudjuk javítani a munkát, végrehajtjuk a KB határozatát.